

Передплата

«РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

за цілий рік . . . 20 кер.
 за пів року . . . 10 кер.
 за чверть року . . . 5 кер.
 за місяць . . . 1-70 кер.

За границю:

цілий рік . . . 16 рублів
 або 36 франків
 за пів року . . . 8 рублів
 або 18 франків

Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очі і душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
 бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
 крім неділь і руских свят
 о 5¹/₂ год. пополудня.

Редакция, адміністрация і
 експедиция «Руслана» під
 ч. 1. п. Дембровского (Хорун-
 щини). Експедиция місцевя
 в Агенції Соколовского в
 пасажі Гавсманя.

Рукописи звертає ся лише
 на попереднє застереження.—
 Рекламация неопечатаніє
 вільні від порта. — Оголо-
 шення звичайні приймають
 ся по ціні 20 с. від стріч-
 ки, а в «Надісланім» 40 с.
 від стрічки. Подяки і при-
 ватні донесеня по 30 сот.
 від стрічки.

„Камо грядете?“

(Надіслані замітки).

Під наведеним заголовком помістив двотижневник «Нива» в ч. 23. з дня 1. грудня вступну статю, в котрій о. Он. Гадзевич обговорює потребу дневника для духовних справ і справ руского духовенства і жалкує над тим, що руске духовенство доси не спромогло ся на такий дневник. Справді можна лише дивувати ся, що руске духовенство, котре кругло можна числити що найменше на три тисячки голів, не здобуло ся на дневник. Але коли розважимо всі наведені о. Он. Гадзевичом причини, то й зрозуміємо, що партійно-політичні і язиково-правовисні погляди стоять тут чималою перепорою. Сі погляди стоять також перепорою в дійсній організації руского духовенства, котре при всій зверхній солідарности становій в дійсности розділене на різні табори. Засноване і удержане дневника є вже з самого матеріального погляду не легкою справою, а ведення такого дневника вимагає певної провідної і одноцілої мисли, яка би находила вираз на зверх. А до сего треба конечно, щоби все духовенство переняло ся бо-дай в засадничих справах не лише церковних і станових, але й в національно-політичних і суспільних певними скристалізованими поглядами. Роз-

тич і розлад, що проявляє ся в цілій рускій суспільности, відбиває ся і на рускім духовенстві, котре становить таки далеко переважну частину нашєї інтелігенції.

Побіч наведених в горі перепон до здійснення такої нелегкої задачі, як засноване і видаванє дневника, причиняє ся таки (хоч се прикро, але треба щиро сказати) і байдужність певної частини духовенства. Задлятого не міг довше удержати ся Руский Сион, Душпастир і інші духовні видавництва. Алеж коли духовенство не в силі з матеріальних зглядів здобути ся на самостійний дневник, то всеж була не одна нагода у видаваних нині дневниках руских пособляти інтересам духовенства і обговорювати важні церковні і духовні справи. Можу се тут нагадати, як оден з основників дневника «Руслан», що при єго заснованю зложив ся окремиий комітет, котрий розділив поміж себе різні справи, якими дневник мав займатися. Ухвалено тоді, що треба давати також періодичний огляд духовного руху, обговорювати важні справи церковні, духовні і станові справи духовенства і упрощено в тій цілі до сего виділу одного з членів основників. Однак як у нас часто і в інших справах і на інших областях діє ся, що скінчило ся на благородних поривах, на ухвалі, а упрощений референт духовних справ не написав ані

одної стрічки. А оправдувано сю байдужність ріжними викрутками. Одним був Руслан за малий обємом (хоч при більшій участі можна би єго і розширити), другі знов бажали бачити єго радикальним, інші знов раді були єго читати, але не хотіли платити, а коли їм здержано висилку або вимагано від них заплати, тоді з уданим благородним обуренєм відвернули ся. Тимчасом всякий предметово осуджуючий справи мусить признати, що Руслан може з усіх дневників найбільше уваги звертав на потреби духовенства, найбільше пособляв єго інтересам і ніхто не може сказати, щоби яка небудь статя надіслана в тих справах не найшла уміщення.

Я думаю, що «Нива» може і на дальше сповняти свою задачу, як доси, подавати переважно богословські річи, обговорювати яко двотижневник основніше навіть деякі справи духовні, суспільні і політичні, а Руслан певно не відкаже місця нікому, хто хотів би забрати голос в питаннях із щоденного життя, які вимагають, щоби їх зараз обговорити і пояснити. Одна часопись може доповняти другу, обидві можуть собі пособляти в змаганях, в котрих они таки йдуть до одної мети, але треба більшого заінтересованя, більшої участі, а посеред духовенства найде ся доволі сил письменських, котрі могли би се сповнити.

Іван Коссає.

Цвіт папороти

(Фантазия).

І пустив ся в дорогу непевну — тяжку.
 Бо хотів знайти преясний цвіт — папороти цвіт.
 І такий певний був, що знайде єго.
 І так вірив, так дуже вірив в се.
 Папороти цвіт — ясний божий цвіт..
 Раз бачив сей цвіт..
 Десь в пречудовім сні бачив сей цвіт..
 І світив во сні преясно єму і нахилив до него золоті листки свої..
 І великим спокоєм славсь на бідну змучену душу єго..
 Криштальною росою холодив розпалене — горяче чоло єго..
 Блеском тремчучим озарив очи єго..
 — — — — —

І пустив ся в дорогу..
 Пустив ся шукати преясного цвіта того..
 І находив сон на природу всю, на ліси півтемні, на луги шмарагдові, блищачі перлами роси, на небо селєдинове — мрачне.
 І так тихо-тихесенько було довкруги.
 А він йшов.
 А на душу єго сплила така велика, така дуже велика туга за тим незаним ясным папороти цвітом, за тим сном преясним своїм.
 І він йшов м'якими зеленими лугами.
 І манили єго до себе красою своєю ті цвіти божі.
 І манили єго божим запахом своїм.
 І манили зеленою, гармонією, пестливою музикою своєю, тихисеньким шумом своїм.
 А він йшов дальше..
 І пестливі слова шепотіла лелія преясна..

І лагідно вдивлялась в очи єго фіялка ніжна..
 І тулилась до ніг єго незабудька малесенька..
 І визивав єго мак палаючий..
 А він йшов дальше.
 Задивлений вперед себе, задуманий о папороти своїй — доплав по цвітах преясних божих, ломав їх безпоощадно, нищив брутально.
 І плакали срібними сльозами цвіти преясні і плакали дуже..
 * * *
 Північ.
 Темно — страшно темно в глибокому лісі.
 Вихор стогне, шалів.
 Смуги мокрі бичами мокрими били лице єго.
 Йшов дальше, йшов потемки, по пояс в болоті гнилім.
 І гниль обліпила єго, і гниль обмотала єго, і дококола болото, болото..
 Йшов дальше..
 Цілий в болоті гнилім, лиш очи чи-

Невдячні пасинки.

(Конець).

Наведені нами вчера уступи зі статі «Гром. Голосу» на адресу «Народного Комітету» і «націонал-демократичного табору» не потребують дальших коментарів що до відношення тих обох стороництв до себе. Можна тільки жалувати, що прояви поширення «народної волі» здобуті без нас, або і по мимо нас, викликають у нас замість національного скріплення, — дезорганізацію та межусобиці. Так було при знесенню панщини, так при наданню конституції, так само і тепер при заведенню загального права голосованя. І коли хтось там висловив ся, що виборча реформа захопила нас о 10 літ за скоро, то мав слушність о стілько, що сей речинець не так потрібний для нашого простолюдя, як для наших політиків, які не доросли свому завданню.

Хочемо тільки вказати на характеристичні зврати наведених уступів статі «Гром. Голосу» і оцінити їх з національного і суспільно-культурного становиска. Передовсім вражає се, що радикали свої промахи хотять оправдувати своєю програмою, кажучи: «як би редактори «Діла» мали яке таке понятє (!) про програму радикальної партії, то їх не так дуже дивувала би наша робота... Се дуже небезпечно, а навіть неморальне таке заслонюванє ся «принципами». Нехай з діл буде видна засада, бо добрі діла тільки добру ціль можуть мати на оці а неморальний парадокс, що «ціль освячує средства», найчастійше доводить до скривлення самої ціли.

Коли жадає ся, щоби доперва хтось втаємничував ся в програму на те, щоби міг осудити почин, то тим доказує ся, що або почин лихий або ціль не чиста.

А якаж ся програма радикалів: «Побіч загально утертих, в засаді своїй справедливих і потрібних постулатів, як «утвореня можности свобідного розвою всіх культурних сил українсько-руского народа і кожної одиниці» в і безвартістні «адля своєї утопійности жаданя «запеч-

нення масам українсько-руского народа свобідного розпоряджуваня землею і всіма средствами продукції», або адля своєї неопреділеної загальности, як «усунене всякого визиску праці». Головним ж атутотом в руках руских радикалів є се, що отверто вже тепер і «програмово» заявляють, що стоять «на основі міжнародного соціалізму».

Як погодити дальшу контрадикцію, що радикальна партія «узглядняючи всі національні потреби хлопів, станула на ґрунті міжнародного соціалізму», — се вже річ їх партійної льогіки. Але тяжше було би доказати радикалам дальші їх твердження про «національні потреби (!) попів та буржуазії», які мають іти на розріз з національними потребами хлопів (се щось зовсім нове!), та що адля попівско-панських станів неволить хлопів, одурює, визискує, здирає ся і т. д. і т. д. «Гром Голос» заговорив про руске повіство та буржуазію, як би східна Галичина була Еспанією і Англією разом до купи! Чиж наше сьвященство се не кров з крови і кість з кости свого народа, яке уморальнює его, провадить, дає пораду, захоочує до просьвіти і поступу та виховує адля него інтелігенцію? Чи можна жадати від якогось стану більше народолоубства і тїснійшого співжиття, як се діє ся між нашим духовенством з народом, — розуміє ся, там, де радикальна агітація не повернула сего відрядного відношеня у безцілну і безглузду ворожнечу.

А чиж можна справді говорити поважно про «руську буржуазію»? Де она є, де єї окремі інтереси? Богатож то редакция «Гром. Голосу» знає руских каменичників, фабрикантів, гросістів і т. д.? Прецінь навіть ті перші початки промислу і торговлі, що у нас є, основують ся на «узагальненню средств продукції», як ось «Народна Торговля», «Сокільський Базар», «Народна Гостинниця» і т. и. Може вже скорше можна би заговорити про руску «бюрократию», але і она складає ся майже виключно з низших урядників, які самі заледви можуть вижити від першого

до першого, та стають часто жертвами визиску ріжних «боргуючих» п'явок...

І против сеї осьвіченої верстви, против клерикально-буржуазійних поваг, хоче вести борбу «Гром. Голос», хоче повалити «Народний Комітет» і всі его авторитети, а на їх місце поставити «всеомогучу волю працюючих мас, хлопів та робітників». Очевидно, що під сею «всеомогучою волею» розуміють політики з «Гром. Голосу» напевно себе самих, яко езекутиву тих «широких мас». Бож прецінь не заперечать інтересним дослідам психологів і філософів про «психологію мас», що так легко дають поводитись ріжнородним, часто випадковим і зовсім безглуздим впливам. А коли проф. Колесі закидують, що бажає «робити кар'єру на ґрунті парламенту», то чому дивним дивом не приложать і до себе того заміту сі панове, що то «вирікають ся кар'єри адля валеня теперішних авторитетів?»

По мисли сих виводів «Гром. Голосу» дуже кепсько робить сей батько-селянин, що віддає дитину до школи, або до ремесла, бо той просьвічений нарибок, се «молода руска буржуазія» яка буде жити з кривди народа і мати свої окремі ворожі інтереси. «Гром. Голос» уважає очевидно народними злочинцями і зрадниками тих, що позакладали бурси, товариства помочи шкільній молодіжи, захоронки, промислові, дяківські бурси, а навіть і «Академічний Дім», хотяй в нїм певно сидять і самі редактори «Гр. Голосу», — бож з сего цілого краму повиходять знов тільки «руські бюрократи» (в X. і IX. ранзі), «руські буржуа» (в роді п. Цегельского «з двома пенсиями») і рускі «езуїти» (на голодівках). Тож після начерку „Гром. Голосу“ політика широких мас працюючого люду змагає до сего, щоби руский нарід не поступав ані під економічним, ані під просьвітним зглядом, а становив одну темну і убогу масу пролетаріїв в найгіршім того слова значіню — а тоді вже і визиску між нами не буде ані ворожих інтересів „буржуазії“.

Слово правди, панове, котрі адля такої мети ви вирікаєте ся кар'єри: лекше се та інтереснійше робити політику, редагувати і вічувати, чим присісти поли до наукової праці. Тому ви не убирайте власної ліни в величню шату посьвятити „всіх сил адля побіди народа“, а красше верніть до книжки. Коли здобудете становиско, то зможете пособити тоді і нашій національній справі, а пустившись на непевні філії утопійної політики, легко можете стати тягаром і визискувачами того самого народа, якого тепер так щедро (розуміє ся, на словах) наділяете землею, средствами продукції, волею і т. д. Молодеча буйність і брак досьвіду переходить з літами, тому і тих всіх куріозів з „Гром. Голосу“ не можна брати надто трагічно, однак під теперішню передвиборчу добу така тактика не є ідейним ділом готових до посьвятити народних борців, а тільки простих партійних киричників.

сті у него, яснійють погідно — чисто, яснійють сьміло.

І знов так темно, так темно дуже...

Буря... вітри заводять якийсь дикий, дуже дикий танець.

Із темряв ліса темного виходять препогані духи, сичать розюшені гадини і такий рік, такий дикий рік.

І він устає вже...

І бачить, що не вийти єму з болота сего, і він чує, що не дійти до ціли єму....

І нараз заблестів перед его очима цвіт — ясний папороти цвіт.

І зірвавсь він вперед. І обтрясав зі себе болото препогане...

І доплав гадини плюгаві...

І ломав все, що гатило дорогу єму...

Йшов дальше...

І перед ним вода — велика, глибока вода.

А там гень за водою, там гень на березі яснійє цвіт, червоний горіючий цвіт.

І кинув ся у воду він...

А вода не пускала его ..

І боров ся з водою він...

І боров ся дуже...

І побив воду він...

І дістав ся на беріг...

І злавав сей цвіт...

Сей червоний цвіт...

І цілував, пестив, тудив сей цвіт — се его цвіт...

Се щастє его...

Се мрія его...

Се все его...

* * *

І зробивсь день — ясний божий день.

І дивить ся на цвіт, що у руках его...

І дивить ся він на цвіт, що так пестив его...

І дивить ся, дивить, а то бодяк, колючий бодяк.

Коросно 17. X. 1906.

